

Sekce nestátních poskytovatelů sociálních pobytových služeb APSS ČR



V posledních letech se soukromí poskytovatelé sociálních služeb významně podílejí na nárůstu kapacit v pobytových sociálních zařízeních. Stát do rozšíření kapacit mnoho neinvestuje, a nová lůžka pro seniory tak vznikají hlavně díky soukromému sektoru. Počet starých a nemožících lidí vzrůstá, ale zařízení pro seniory nejsou schopna uspokojit současnou poptávku po službách. Právě tento problém by mohly řešit systematické kroky, které by přispěly k možnosti většího zapojení privátních poskytovatelů do systému péče.

A právě z výše uvedených důvodů a možnosti se k dané problematice vyjadřovat byla založena Sekce nestátních poskytovatelů sociálních pobytových služeb v rámci APSS ČR.

Jiří Dušek
předseda sekce

Nestátní poskytovatelé pobytových služeb tvoří významný a stále rostoucí segment a právoplatnou skupinu poskytovatelů doplňujících významným způsobem síť veřejných poskytovatelů sociálních služeb.

Cílem sekce je:

- Sdružování a prosazování jejich společných specifických zájmů a potřeb ve prospěch vyšší dostupnosti a kvality sociálních služeb.

- Rostoucími investicemi soukromých investorů přispívat k tolik potřebnému zvyšování chybějících kapacit v pobytových sociálních službách.
- Dosažení rovnocenných a odpovídajících regulativních podmínek pro rozvoj sociálních služeb tohoto segmentu.
- Pořádat odborné semináře, konference a setkání sekce.
- Informovat své členy o změnách v legislativě a jiných důležitých skutečnostech týkajících se dané služby.
- Podílet se na vzdělávací a publikační činnosti APSS ČR

Soukromí poskytovatelé a jejich významná role v sociálních službách



Česká republika má nedostatečné kapacity v sociálních službách

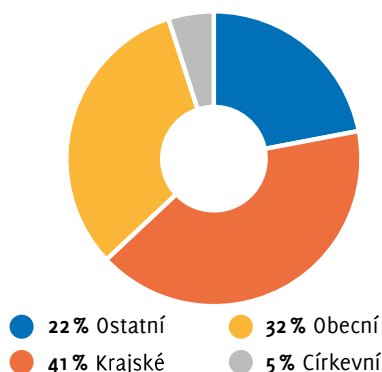
V České republice se setkáváme se dvěma typy poskytovatelů sociálních služeb. Prvním z nich jsou poskytovatelé, jejichž zřizovatelem jsou kraje, obce či stát. Tím druhým, a v dnešní době čím dál tím významnějším, jsou soukromé (privátní) firmy, tedy nestátní poskytovatelé sociálních služeb. Segment soukromých organizací je v této oblasti nesmírně důležitý, protože kapacita státních zařízení je nedostatečná. Pokud nedojde ke změně, může se stávající problém prohloubit ještě více.

Stát ani kraje do rozvoje v oblasti sociálních služeb a sociálních zařízení strategicky neinvestují. Česká republika se dokonce v roce 2007 a 2008 propadla až na podprůměrnou úroveň v celé Evropské unii, co se týká počtu lůžek dlouhodobé péče. V současné době působí v Česku z 500 poskytovatelů sociálních služeb, kteří provozují 5 600 sociálních služeb rozdělených do 33 druhů.

V roce 2018 dosahoval počet žádostí do domovů pro seniory přibližně 81 tisíc. Avšak Česká republika disponuje pouze 61

tisíci lůžky, jejichž většinu vlastní kraje nebo obce. Menší část lůžek zřizuje neziskový sektor a soukromí poskytovatelé sociálních služeb, přičemž je zaznamenán významný nárůst počtu lůžek právě v segmentu soukromých poskytovatelů. Ti se začínají stále významněji podílet na poskytování sociálních služeb a stávají se jistotou nadějí v oblasti navýšení míst pro seniory.

Graf č. 1



Zdroj: *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2016 a 2018 ročenka 2008_b*

Kapacity sociálních zařízení rostou díky soukromým poskytovatelům

V registru sociálních služeb České republiky je aktuálně 535 domovů pro seniory (DS) a 358 domovů se zvláštním režimem (DZR). Strukturu poskytovatelů těchto služeb tvoří ze 41% krajské poskytovatelé, z 32% obecní poskytovatelé, z 5% církevní a tento pomyslný koláč doplňují privátní poskytovatelé (ostatní), kteří představují 22%. Právě u nich zaznamenáváme od roku 2016 výrazný nárůst počtu lůžek pro seniory s demencí, kde je domácí péče prakticky nemožná.

Toto zvýšení kapacit sociálních zařízení je pozorováno pouze u privátních poskytovatelů sociálních služeb zajišťujících domovy pro seniory a domovy se zvláštním režimem. V roce 2016 činil počet lůžek pro seniory vytvořených privátními poskytovateli 10 158. V roce 2018 tento počet narostl na kapacitu 12 550 lůžek. Za dva roky se tedy privátní poskytovatelé sociálních služeb podíleli na navýšení počtu lůžek o 2 392 míst. Naopak u krajských, obecních i církevních poskytovatelů je od roku 2016 do roku 2018 zaznamenán propad celkem až o 300 lůžek. Jsou to tedy právě privátní poskytovatelé, kteří přispívají k pozitivnímu vývoji a nárůstu kapacit sociálních zařízení.

Tabulka č. 1

Kapacita počet lůžek DS + DZR		2016	2018	Rozdíl
	Celkem	55 031	57 123	+ 2 092
Státní	0	0	0	
Krajské	23 360	23 287	-73	
Obecní	18 335	18 233	-102	
Církevní	3 178	3 053	-125	
Ostatní (privátní)	10 158	12 550	+ 2 392	

Zdroj: *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2016 a 2018 ročenka 2008_b*

Největší nárůst lůžek je pak zaznamenán zejména u domovů se zvláštním režimem. Ty jsou určeny především osobám s Alzheimerovou chorobou nebo jinou formou demence, jež potřebují 24hodinovou péči. Zde navýšení počtu lůžek od roku 2016 do roku 2018 činí celkem 2 291, soukromí poskytovatelé se na něm podílí nově vytvořenými 1 503 lůžky.

Naopak počet běžných lůžek pro seniory klesá na úkor zvyšování počtu lůžek DZR. Pozitivně k nárůstu přispívají opět privátní

poskytovatelé, kteří od roku 2016 do roku 2018 zajistili o 889 lůžek DS více. V celkovém měřítku však počet lůžek pro seniory i tak klesl, a to z důvodu výrazného poklesu kapacit krajských, obecních a církevních poskytovatelů.

Tabulka č. 2

Kapacita počet lůžek DZR		2016	2018	Rozdíl
	Celkem	17 784	20 075	2 291
Státní	0	0	0	
Krajské	6 921	7 243	322	
Obecní	4 010	4 400	390	
Církevní	577	653	76	
Ostatní (privátní)	6 276	7 779	1 503	

Tabulka č. 3

Kapacita počet lůžek DS		2016	2018	Rozdíl
	Celkem	37 247	37 048	-199
Státní	0	0	0	
Krajské	16 439	16 044	-395	
Obecní	14 325	13 833	-492	
Církevní	2 601	2 400	-201	
Ostatní (privátní)	3 882	4 771	889	

V rámci sledování vývoje navyšování kapacit v sociálních službách můžeme také vidět, že privátní poskytovatelé zvýšili od roku 2008 počet lůžek z 1 661 na 10 889, rozdíl zde tedy činí 656 %.

Tabulka č. 4

Vývoj 2008–16	Kraj + obce	kap. 2008	kap. 2016	kap. 2018	diff hod. za 10 let	diff %
Ostatní (privátní)	1 661	10 158	12 550	10 889	656 %	

Zdroj: *Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2016 a 2018, ročenka 2008_b*

Jak se u nás daří soukromému sektoru sociálních služeb?

Ačkoliv měl soukromý sektor velký podíl na nárůstu pracovních míst zejména v době ekonomické krize v letech 2008–2012, český systém financování k němu zaujímá mimořádně nepříznivý postoj. Vzhledem k tomu, že populace stárne a mění se struktura obyvatelstva, zvyšují se nároky na kvalitu jednotlivých sociálních systémů.

Náš sociální systém na to nereaguje dostatečně pružně. Celou situaci komplikuje dlouhodobě kritizovaný způsob rozdělování dotací ze státního rozpočtu i nedostatečné odměňování kvalifikovaných pracovníků. To má vliv na podhodnocené personální kapacity v zařízeních, vysokou fluktuaci zaměst-

nanců i nižší prestiž povolání sociálních pracovníků. Následně se to samozřejmě dotýká také prodlužování čekací doby na umístění v domovech pro seniory.

Do této již tak nepříjemné atmosféry navíc negativně přispívá také regulace cen dle zákona o sociálních službách č. 108/2006. Ten stanovuje maximální denní výši ceny, kterou mohou poskytovatelé požadovat po svých klientech za poskytnutí sociální služby. Tyto ceny jsou stanoveny pro všechna zařízení stejně, tedy i pro ta, která dostávají krajskou dotaci. Bohužel však neodpovídají skutečným nákladům na provoz těchto zařízení.

Srovnání sociálních služeb v mezinárodním měřítku

Dle World Health Organization (WHO) se Česká republika v oblasti sociálních služeb ve srovnání s vyspělými státy bohužel nepohybuje na nejvyšších příčkách. V případě kapacity lůžek pro dlouhodobou péči vykazuje z celé Evropské unie spíše podprůměrné hodnoty, přičemž například se skandinávskými státy se nemůže srovnávat vůbec.

Pro porovnání s našimi sousedními státy: Česká republika disponuje necelými 41 lůžky na 1 000 osob starších 65 let, Slovensko má 55 lůžek, Německo 54, Rakousko 43 a na poslední místo se řadí Polsko s necelými 18 lůžky. Vybavenost zařízení je ve zmíněných státech také na vyšší úrovni. Přední příčky v poskytování péče naopak patří Belgii, Švédsku a Švýcarsku, které disponují až 70 lůžky v pobytových službách na 1000 seniorů.

Přístup k péči o seniory v Rakousku

Péče o seniory a sociální služby celkově jsou v Rakousku na vysoké úrovni. V současné době se tato země může pyšnit 71 tisíci

lůžky v pobytových sociálních zařízeních. Soukromé firmy navíc tvoří až 50 % poskytovatelů a přístup k nim je více než pozitivní. Dotace státu na péči o seniory jsou navíc určeny přímo klientům. Například rakouská společnost SeneCura má dotovaných až 80 % svých lůžek. Spolupráce soukromého a státního sektoru má pozitivní dopad na celý sociální systém daného státu a pochvalují si ji i další evropské země.

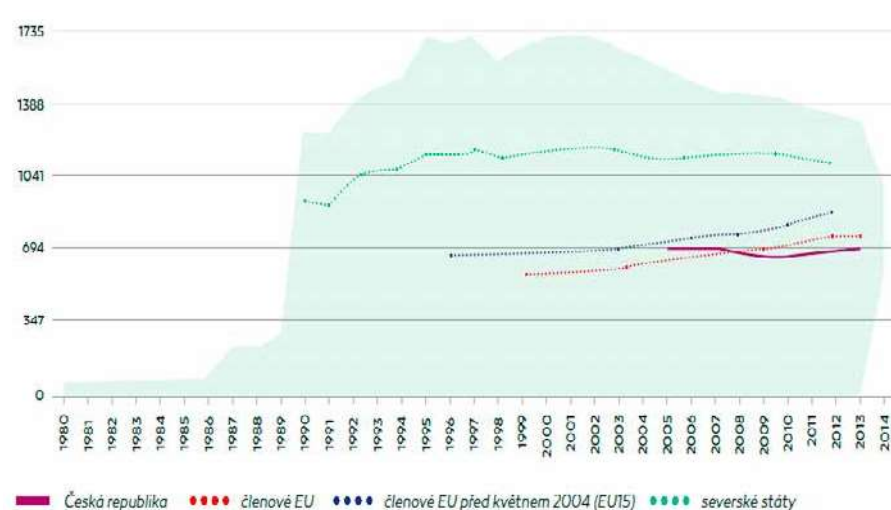
Řešením je podpora soukromého sektoru

Ačkoliv je soukromý segment v oblasti sociálních služeb viditelně prospěšný a přináší nám nezpochybnitelnou naději na zlepšení do budoucna, je nutné již nyní zapracovat na několika opatřeních, které pomohou jeho vývoji:

Důležitá je změna přístupu státu k soukromým poskytovatelům a připuštění faktu, že mohou významně přispět ke zlepšení predikovaného vývoje. Ačkoliv soukromý sektor vykazuje významný nárůst kapacit sociálních zařízení, přirozenému rozvoji tohoto sektoru brání zejména iracionální regulační opatření, se kterými se jinde v západní Evropě nesetkáme (např. regulace cen dle zákona o sociálních službách). To je také hlavní důvod, proč se ve statistikách mezi vyspělými státy nacházíme pod průměrem. Nutné je také přehodnocení státního systému financování tak, aby mohl pružně reagovat na vzrůstající poptávku po sociálních službách.

Podle našeho názoru je třeba dostát strategickým závazkům a plánům a začít pružněji reagovat na stárnutí populace i na současné trendy. Větší důvěra a podpora soukromých poskytovatelů sociálních služeb by mohla zvrátit nepříznivou situaci a pomoci zajistit seniorům důstojné a spokojené stáří.

Graf č. 2



Obrázek č. 1 – Kapacity v poměru počtu obyvatel 65+, World Health Organization, 2018.

Soukromí poskytovatelé o soukromých poskytovatelích:

Věra Husáková,
regionální ředitelka, SENEURA

„Soukromí poskytovatelé pobytových sociálních služeb mohou být pro stát partnery v oblasti výstavby a provozu, ale i těmi, kdo přinášejí inovace, efektivitu a tolik potřebná nová lůžka. Zároveň díky svému know-how a sdíleným mezinárodním zkušenostem přispívají v České republice ke zvyšování kvality péče a života ve stáří.“

Marek Cita,
generální ředitel, Alzheimercentrum

„Naším úkolem je seniorům zajistit důstojnou péči a postarat se o dynamický růst počtu kapacit v sociálních zařízeních, ale i rozvoj a stabilizaci těch stávajících.“

Boris Šťastný,
předseda správní rady,
ALZHEIMER HOME z.ú.

„V sociálních službách, podobně, jako tomu je už dlouhá léta ve zdravotnictví, by neměl existovat dvojitý metr podle toho, zda je provozovatelem veřejný, nebo soukromý subjekt. Všichni jsme registrovaní poskytovatelé a pro všechny z nás platí stejné zákony.“

Petr Zvěřinský,
ředitel strategie, Clementas

„V Clementas poskytujeme kvalitní a důstojnou péči a současně jsme dobrým zaměstnavatelem. Stát by neměl mít rozdílný přístup ke státním a nestátním registrovaným poskytovatelům sociálních služeb.“

Josef Sedláček,
ředitel, SENIOR KOMPLEX

„V České republice budujeme nová pobytová zařízení a lůžka, ale budeme-li se inspirovat zahraničím, může být rozvoj našich sociálních služeb ještě dynamičtější.“

Jiří Dušek,
ředitel, DS Sychrov

„Populace stárne a do budoucna bude nutné podpořit aktivity soukromých poskytovatelů tak, aby bylo možné více navýšit počet lůžek.“

Miriam Marušková,
ředitelka, Domov Rakovice

„Sociální službu již téměř 8 let poskytujeme klientům, pro které není důležité, jestli jsme soukromý, nebo veřejný subjekt. Důležité je být klientům blízko, pečovat o ně



s maximální důstojností, respektem a se srdcem. To je zásadní princip fungování sociální služby, která je především o lidech, kteří v ní žijí a kteří v ní pracují. Moci dělat tuto fyzicky i psychicky náročnou práci vyžaduje mít férové podmínky na trhu a spravedlivý přístup k finančním zdrojům, a ne být z jedné strany bez dotací a z druhé strany nesystémově regulován úhradovou vyhláškou.“

Hana D. Spoladore,
jednatelka,
Dům pro seniory Wágnerka

„V roce 2010, kdy byl Dům pro seniory Wágnerka otevřen, jsme patřili mezi první soukromé poskytovatele sociálních služeb. Po 10 letech provozu pevně věřím, že se povede prosadit změna zákona, sjednotí se

metodiky, narovná se prostředí mezi poskytovateli, a tím pak budeme schopni pokračovat v co nejlepší péči o naše i vaše blízké.“

Použitá literatura:

- Současná struktura služeb dlouhodobé péče a prognóza potřeby sociálních služeb 2019–2050, pdf
- Statistická ročenka z oblasti práce a sociálních věcí 2016 a 2018 ročenka 2008_b
- <https://www.patria.cz/zpravodajstvi/4310177/co-s-babickou.html>, online
- Kapacity v poměru počtu obyvatel 65+, World Health Organization, 2018
- https://gateway.euro.who.int/en/indicators/hlthres_24-beds-in-nursing-and-residential-care-facilities-total/, online

